

Teknologiateollisuuden lausunto tietopoliittisesta selonteosta

Teknologiateollisuus pitää selontekoa tärkeänä avauksena ja arvostaa osallistavaa tapaa, jolla selontekoa on valmisteltu.

Tietopolitiikan johtaminen

Tietopolitiikka koskettaa yhtä lailla julkista ja yksityistä sektoria. Jotta Suomi voisi täysimittaisesti hyötyä tietopolitiikasta, tulee yksityisen ja julkisen sektorin pystyä tekemään tiivistä yhteistyötä. Tästä syystä keskeisimmät tietopolitiikkahankkeet tulee keskittää valtioneuvoston kansliaan, riittävästi resursoidun ja toimivaltaisen digitalisaatioministerin johdettavaksi.

Sektoriministeriöiden vastuulle jäävien hankkeiden toteutuminen tulee turvata läpinäkyvällä tavoitteiden seurannalla. Selontekoluonnosta on syytä täydentää tältä osin.

Linjaukset

Selonteossa on käsitelty sinänsä oikeita asioita, mutta linjauksia on paikallaan täsmentää seuraavasti:

Tieto käyttöön

- Tärkein tietopoliittinen toimenpide on käynnistää tiedon jakamiseen ja tekoälyn käyttöön perustuvia kokeiluja laajasti ja nopeasti. Kokeiluissa tulee kehittää teknisen yhteentoimivuuden ohella myös erityisesti yleisesti hyväksytyjä ja helppokäyttöisiä malleja tiedon käyttöoikeuksista sopimiseen.
- Rajapintojen käyttö tiedon jakamisessa. Jotta julkinen tieto olisi helposti kehittäjien käytettävissä, tulee keskeisimpiin tietoaineistoihin toteuttaa rajapinnat. Tehtävä sopii hyvin uudelle digi- ja väestötietovirastolle. Samoja ratkaisuja tulee voida hyödyntää myös paikallisen, kuntakohtaisen datan avaamisessa. Keskeisimpien aineistojen yksilöinnissä on tehtävä tiivistä yksityisen ja julkisen sektorin välistä yhteistyötä.
- Henkilötietojen ja viestintätietojen sääntely on muuttumassa. Suomessa on luotava nopeasti kestävä ja mahdollistavat käytännöt näiden tietojen käytölle ja luotava oikeudellisesti selvät olosuhteet kehittää uusia ratkaisuja. MyData-mallin mukaisen henkilötiedon välittämisen infrastruktuurin kehittämistä tulee tukea juuri nyt, jotta Suomen etumatka alueella voidaan täysimittaisesti hyödyntää.
- Lainsäädäntöä ja erityisesti viranomaiskäytäntöjä tulee kehittää nykyistä sallivammiksi. Säännöksillä ja niiden tulkinnalla voidaan olennaisesti edistää uutta liiketoimintaa erityisesti säännellyillä toimialoilla, joilla tieto on vajaakäytössä. Samalla voidaan toteuttaa oppiva regulaattori -mallia.

Etiikka ohjaa valintoja

Euroopassa ja Suomessa on jo tehty perustavanlaatuiset ratkaisut yksityisyydensuojan ja hyvän hallinnon turvaamiseksi ja ne ovat kiinteä osa lainsäädäntöämme. Tekoälyn tulee olla eettisesti kestävällä pohjalla. Tekoälyratkaisuja ja niiden eettisyyttä arvioidaan kuten muidenkin liiketoimintaratkaisujen eettisyyttä ja nähtävissä olevassa tulevaisuudessa eettiset valinnat tekee edelleen ihminen. Linjauksissa tulisi erityisesti määritellä käytännöt, jotka

vahvistavat käytännössä kestäviä tapoja käyttää tietoa ja tekoälyä ja mahdollistavat eettisten valintojen arvioinnin:

- Tekoälyn tuottamat ratkaisut riippuvat suuresti järjestelmän käyttämän tiedon laadusta. Päähuomio tulee sen vuoksi kiinnittää valmiuksiin arvioida tiedon laatua ja kehittää tiedon vääristymien tunnistamiseen liittyvää osaamista.
- Läpinäkyvyydessä keskeistä on järjestelmien ja niiden tuottamien ratkaisujen ymmärrettävyys tavallisen ihmisen kannalta. Läpinäkyvyys tulee keskittää nimenomaan eettisten, ihmisen tekemien valintojen läpinäkyvyyteen ja algoritmien toimintaperiaatteiden kuvaamiseen. Järjestelmien lähdekoodin, algoritmien tai tarkan opetusdatan avaaminen voi joissain tapauksissa luoda turvallisuuteen ja tietosuojaan liittyviä ongelmia. Järjestelmien ja algoritmien avaaminen sellaisenaan ei lisää tavallisen ihmisen ymmärrystä.
- Kriittistä ja rakentavaa keskustelua tulee käydä tekoälyn kehittäjien, hyödyntäjien ja tutkijoiden välillä. Vahvan ammattietiikan kehittymiseen tulee erityisesti panostaa. Yksi ratkaisu voisi olla jäsentyneesti arvioida tekoälyratkaisujen lopputulosten toimivuutta ja oikeellisuutta.
- Rakentavan eettisen keskustelun edellytys on saada tarkasteltavaksi todellisen elämän kysymyksiä. Erityisesti julkisen sektorin kokeilut ovat tätä varten tärkeitä.
- Julkisen sektorin tekoälykokeiluja vauhditetaan määrittämällä tekoälyn käytölle eettiset periaatteet (käyttäjän ohjeet), jotka tukevat viranomaisia kokeilujen toteuttamisessa.

Ihmisen ja koneen vuorovaikutus

Esitämme linjausten täydentämistä seuraavasti:

- Tekoälyn käyttöön liittyy paljon perusteettomia oletuksia ja pelkoja. Paras tapa löytää toimiva ja kestävä tasapaino ihmisen ja koneen välille on aloittaa matalalla kynnyksellä kokeilut ja samalla kehittää valmiuksia skaalata toimiviksi onnistuneet mallit laajaan käyttöön.
- Monissa tekoälyn käyttöyhteyksissä olemassa olevat säännökset, kuten tietosuojasetus ja hallintolaki ohjaavat tekoälyn käyttöä.

Osaaminen, osallisuus ja luottamus

Esitämme linjausten täydentämistä seuraavasti:

- Tekoälyn käytön eettisten kysymysten monitieteiseen soveltavaan tutkimukseen tulee panostaa ja tavoite on asetettava kansainväliselle huipulle.
- Suomessa on tunnistettava alueet, joilla on mahdollisuus kehittää osaaminen maailman kärkeen (koneoppiminen, data-analytiikka) ja muodostettava PPP-yhteistyössä alustat, jotka kiihdyttävät osaamista ja sen hyödyntämistä.
- Työelämässä olevien osaamisen päivittäminen on haaste, jonka ratkaisemiseen tarvitaan uusia keinoja ja ennakkoluulotonta ajattelua ja uusien oppimismuotojen laajaa käyttöä (osaamismoduulit, avoin korkeakouluopetus, markkinaehtoinen täydennyskoulutus).

Kasvun ja kilpailukyvyn vahvistaminen

Esitämme linjausten täydentämistä seuraavasti:

- Yritysten ja julkisen sektorin yhteistyönä tulee käynnistää hankkeita, joilla on edellytykset skaalautua verkostovaikutusta hyödyntäen. Hankkeet voivat perustua tiedon yhteiseen keräämiseen datalake-ajatuksella ja yksityisen sektorin kehittämiin, tietoon perustuviin palveluihin.
- Julkisyhteisöjen täysin omistamien yhtiöiden tulee edistää alustamaista toimintatapaa jakamalla tietoa yhteiskunnallisesti merkittävästä toiminnastaan, yrityssalaisuudet samalla turvaten.
- TKI-panostukset tulee nostaa olennaisesti nykyistä korkeammalle tasolle.
- Panostuksia tulee ohjata erityisesti nopeasti toteutettaviin kokeiluihin ja niiden skaalaamiseen. Kokeilut ja niiden skaalaaminen vaativat erilaisia valmiuksia.

Helsingissä,

30.10.2018

Teknologiateollisuus ry

Jussi Mäkinen

Pääjuristi, digitalisaatio